

Jedinečnost jsoucího

Každé „jsoucí“ („pravé jsoucno“) je jedinečné a ve své jedinečnosti se žádným jiným jsoucnem vposledu nezaměnitelné. To zajisté neznamená, že se nemůže v mnohém některým jiným jsoucňům podobat. Je však zásadně důležité si uvědomit, že v evropských tradicích se ve filosofii a zejména ve vědách takřka výhradně prosadil přístup, který se plně soustřeďuje na ty podobnosti, které umožňují pořádat jsoucna do skupin podle toho, jak jsou navzájem zaměnitelná, a zcela opomíjet to, čím je každé z nich jedinečné a neopakovatelné. Dalo by se možná říci, že to odpovídá převažujícímu přístupu živých bytostí k věcem v okolí a také k jiným živým bytostem, ale přinejmenším zatím se zdá, že o tom skutečně „víme“ příliš málo, protože jsme odkázáni pouze na běžné pozorování, jemuž pochopitelně mnohé uniká. Při bližším a pozornějším ověřování (zvláště při každodenním „soužití“) zjišťujeme např. nejen to, že všichni psi nejsou stejní nebo že všechny kočky nejsou stejné, ale že se nechovají stejně ani vůči sobě navzájem. Kromě toho se živé bytosti (i jejich stavba těla a orgány) vždycky od sebe liší, ale my ty odlišnosti přehlízíme (a možná zcela nezdůvodněně máme za to, že od toho odhlížejí i ty živé bytosti). Vlastně vůbec nevíme, zda se třeba jednotlivé molekuly nebo dokonce i atomy atd. v „detailech“ od sebe nějak neliší, protože my se jimi zabýváme jen ve velkých množstvích. Takže přinejmenším tu platí velká ostražitost před neoprávněnými generalizacemi a zejména před vylučováním významu takových rozdílů a odlišností předem. Víme ze zkušenosti, že naše vlastní schopnost rozlišování individuálních rozdílů je podmíněna dlouhodobějším (trvalejším) koexistováním a zejména naším zájmem o ty rozdíly, tedy naším zájmem o specifčnosti a přímo jedinečnosti a osobitosti oněch druhých bytostí byť nižší úrovně. Tato obecná zkušenost je většinou odbývána (zejména pak v odborných disciplínách, především přírodovědných) poukazem na to, že jsme vnitřně (a rozumí se: subjektivně) nakloněni si vůči vybraným bytostem („domácím mazlíčkům“) vytvářet jakési vlastní jednosměrné vztahy, které se z druhé strany vysvětlují „potřebami“ a „návyky“, často jen uměle (tj. námi) vypěstovanými. Jedinečnost těch druhých je tedy vysvětlována jako náš předpoklad, jako důsledek naší vlastně neopodstatněné nebo přímo iluzivní zaujatosti a tedy předsudečnosti.

(Písek, 090301-1.)